

Aktuálnost

Když analyzujeme „událost“ (tj. modelovou konstrukci, která má sloužit pro analogické strategické cíle, pro jaké sloužila konstrukce např. trojúhelníku), musíme vedle takových problémů, jako je ta „část“ události, která již proběhla, anebo ta, která ještě neproběhla, uvažovat také o povaze onoho pozoruhodného momentu, v němž (resp. jehož prostřednictvím) to, co z události ještě nenastalo, přechází v to, co už proběhlo a pominulo. Řecká pojmovost se ustavila a rozvinula na základě plného soustředění právě na tento moment, zatímco uvažování o tom, co ještě není nebo co už není, bylo vytlačeno na periferii a marginalizováno. (V případě nutnosti, tj. když bylo opravdu nevyhnutelné tematizovat něco z toho, co už minulo, změnila se jakoby časová perspektiva a ono minulé se popisovalo, jako by bylo právě aktuální.) „Přítomnost“ předpokládá, ale také zahrnuje „aktuálnost“, ale je širší než tato: v každé aktuálnosti je „při tom“ i něco z toho, co už pominulo, a něco z toho, k čemu ještě nedošlo. V tom právě spočívá „dynamičnost“ aktuálnosti – a proto také je plně legitimní ona příbuznost slova „actualitas“ se slovem „actus“ (a také příbuznost českého slova „skutečnost“ se slovem „skutek“, která je dokladem toho, že jde původně o překlad latinského „actualitas“ a nikoliv „realitas“). Aktuálnost zkrátka nemůžeme redukovat na přechod zlomku budoucnosti ve zlomek minulosti; aktuálnost je dění, nikoli bod ani pouhá přehrada. A to dění je založeno a neseno aktem, skutkem, akcí subjektu, který se právě svým činem stává otevřeným pro přicházející zlomek budoucnosti, který by jinak nemohl s sebou nic přinést, tedy ani nic „nového“, co tu nejenom ještě nebylo, ale co by sem sám onen subjekt žádným svým činem, aktem, žádnou svou aktivitou nemohl vnést. Aktuálnost je tedy možná jen díky tomu, že se v ní a jejím prostřednictvím setkává přicházející budoucnost a aktivní, činný subjekt, který je touto budoucností (touto částí, složkou, tímto momentem budoucnosti) adresně pobízen, vybízen a jakoby „oslovován“.

(Písek, 040122-3.)